

Araştırma Makalesi/ Research Article

**LİSE ÖĞRENCİLERİNİN EDEBİYAT ÖĞRETMENLERİNİN MİZAH
DAVRANIŞLARI ALGILARI VE EMPATİK SINIF ATMOSFERİ
ALGILARI¹**

**HIGH SCHOOL STUDENTS' PERCEPTION OF LITERATURE TEACHERS'
HUMOR BEHAVIORS AND EMPATHIC CLASSROOM ATMOSPHERE
PERCEPTIONS***

Cansu TURGUT* , Hülya GÜVENÇ**

*Geliş Tarihi: 17.02.2023
(Received)*

*Kabul Tarihi: 20.10.2023
(Accepted)*

ÖZ: Bu çalışmanın amacı lise öğrencilerinin edebiyat öğretmenlerinin mizah davranışları algıları ile edebiyat dersi empatik sınıf atmosferi algıları arasındaki ilişkiyi belirlemektir. Araştırmada ilişkiisel tarama modeli kullanılmıştır. Bursa ili Osmangazi ilçesinde resmi Fen ve Anadolu liselerinde öğrenim gören 9, 10 ve 11. sınıflardan toplam 943 öğrenci araştırmaya katılmıştır. Örneklem rastgele örnekleme yöntemiyle belirlenmiştir. Araştırmada veri toplama araçları olarak Mizah Davranışları Ölçeği ve Empatik Sınıf Atmosferi Tutum Ölçeği kullanılmıştır. Öğrencilerin edebiyat öğretmenlerinin mizah davranışlarını daha çok onaylayıcı algılama eğiliminde olduğu görülmüştür. Öğretmenlerin mizah davranışlarını 9. sınıflar 10 ve 11. sınıflara göre daha az onaylayıcı ve daha çok reddedici ve mizahi olmayan mizah davranışları olarak algılamaktadır. Erkek öğrenciler ise kız öğrencilere göre öğretmenlerinin mizah davranışlarını daha çok alaycı ve reddedici olarak algılamaktadır. Öğrencilerin empatik sınıf atmosferi algıları çok yüksek olmamakla birlikte empatik ve olumludur. Cinsiyete ve sınıf düzeyine göre lise öğrencilerinin empatik sınıf atmosferi algıları anlamlı bir şekilde farklılaşmamıştır. Lise öğrencilerinin edebiyat öğretmenlerinin mizah davranışları algıları ile edebiyat dersi empatik sınıf atmosferi

¹ Bu çalışma, yürütücülüğünü Prof. Dr. Hülya GÜVENÇ' in yaptığı "Lise Öğrencilerinin Edebiyat Öğretmenlerinin Mizah Davranışları Algıları ile Empatik Sınıf Atmosferi Algıları" başlıklı Cansu TURGUT' un yüksek lisans tez çalışmasından uyarlanmıştır.

*Araştırmanın etik uygunluğu için Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Bilimsel Araştırma Etik Kuruluna başvuruda bulunulmuştur. Kuruldan 25.11.2021 tarihli ve E-84026528-050.01.04-2100229753 sayılı etik kurul onayı alınmıştır. Anket çevrim içi uygulanmıştır. Araştırma sürecinde araştırmaya katılan bireylerin anketi doldurmadan önce rızası alınmıştır.

* Türkçe Öğretmeni, Milli Eğitim Bakanlığı, cturgut345@gmail.com, ORCID: 0000-0002-0627-1974.

**Prof. Dr., Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, guvenchulya@gmail.com, ORCID: 0000-0003-2031-7622.

OPEN ACCESS

© Copyright 2023 Turgut & Güvenç

arasındaki ilişkiler incelendiğinde ise olumlu mizah davranışları olan onaylayıcı ve üretici-sosyal mizah davranışları ile empatik sınıf atmosferi alt ölçekleri arasında pozitif yönlü anlamlı ilişkilere rastlanmıştır. Alaycı, reddedici ve mizahi olmayan mizah davranışları ile empatik sınıf atmosferi alt ölçekleri arasında negatif yönlü anlamlı ilişkiler saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Öğretmen Mizah Davranışları, Sınıf Atmosferi, Empatik Sınıf Atmosferi

ABSTRACT: It is aimed in this study to specify the relationships between high school students' perceptions of literature teachers' humor behaviors and perceptions of empathetic classroom atmosphere. The population of the research comprises of pupils studying at Anatolian and Science high schools in Bursa/Osmangazi in 2021-2022 school year. 943 students studying in graded of 9, 10 and 11 have been selected by random sampling method. The data collection tools are personal information form, human behaviors scale and Empathetic Classroom Atmosphere Attitude Scale.

According to the results students tend to perceive the humor behaviors of literature teachers more approvingly. The students in grade 9 perceive human behaviors of teachers less approving and more rejecting and non-humorous humor behaviors than that of in grades of 10 and 11. It has been concluded that although the perceptions of empathetic classroom atmosphere were not very high, they perceived empathetic and positive. When the relationships between high school students' literature teachers' perceptions of humor behaviors and the empathic classroom atmosphere in literature class were examined, positive significant relationships were found between affirmative and productive-social humor behaviors, which are positive humor behaviors and empathetic classroom atmosphere subscales. Negatively significant relationships were determined between sarcastic, rejecting and non-humorous humor behaviors and empathetic classroom atmosphere subscales.

Key Words: Teachers' Humor Behaviors, Classroom Atmosphere, Empathic Classroom Atmosphere.

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

The classroom is an environment in which students and physical resources interact in order for teaching activities to take place. In this environment, learning-teaching activities are conducted, students interact with each other and the environment. The classroom environment, which has an exclusive atmosphere and climate, is basically a living space where educational activities are carried out.

Democratic teachers have an empathetic understanding in the classroom. If there is an atmosphere where empathetic understanding dominates in a classroom environment, teachers avoid directing their students with their own thoughts. In the classroom atmosphere where this empathetic understanding dominates, the teacher accepts the student as s/he is, is straightforward and gives attention to the element of transparency.

When students feel understood by their teachers, they behave more comfortably in the classroom. The fun aspects of teachers and students are also revealed. The humorous behavior of teachers also occupies a significant place in the attitude of the student towards the school and the classroom in the motivation of the student. Humor elements used by teachers are coming out as an effective factor in reducing classroom stress and increasing student's academic success.

Teachers who have positive humorous behaviors in educational life build stronger bonds with students. Yet, it seems that some teachers are concerned that using humor in education will eliminate the current seriousness. Likewise, teachers who have negative humor behaviors experience significant difficulties with both parents, school administrators and students. The impacts of the use of humor in various courses on student achievement and attitudes have been studied.

Considering the influence of teachers in creating an empathetic atmosphere in the classroom, the impacts of their personal characteristics should also be determined. Hence, it was considered significant to figure out the relationship between teachers' humor behaviors and empathetic classroom atmosphere.

Methods

Design of Research

In this study, which is descriptive research, a relational screening model was used.

Population and Sample

The target population of the study was composed of students studying at a total of 21 official Science and Anatolian High Schools in Osmangazi district of Bursa province in the 2021-2022 school year. A total of 943 students, who are 9th, 10th and 11th graders, were reached to participate in the study as volunteers.

Data Collection

In this research, the "Personal Information Form" prepared by the researcher to attain the personal information of high school students, the "Humor Behaviors Scale" developed by Cemaloğlu, vd. (2012) to determine the perceptions of humor behaviors of literature teachers of high school students and the "Empathetic Classroom Atmosphere Attitude Scale" developed by Özbay and Şahin (2000) to determine the perceptions of empathetic classroom atmosphere in literature class were used.

Data Analysis

SPSS 20.0 program was used in the study. While two independent samples t-test was used in the scale and sub-dimension score comparison, One-Way Anova Analysis was used to reveal the significant difference between perceptions of humor behaviors and perceptions of empathetic classroom atmosphere of literature lessons according to grade level. In the research the Pearson Correlation analysis was used to analyze the relationship for which an answer was sought.

Conclusion and Discussion

In the light of the findings obtained from the research, it is seen that approving humor behavior has the highest average from the subscales of the Humor Behaviors Scale. Furthermore, no significant difference was found in the productive social, approving and non-humorous humorous behavior subscales between the humor behavior perceptions of high school students' literature teachers according to gender, while significant differences

were found in favor of male students in the cynical and rejecting humor behavior subscales. Considering the perceptions of high school students towards the humor behaviors of literature teachers according to grade level, students who are 9th graders perceive their teachers' humor behaviors as more sarcastic, rejecting, and non-humorous humor behaviors. On the other hand, 10th graders tend to perceive their teachers' humor behaviors as more approving and productive-social. It was found that the approving, rejecting and non-humorous behavior scores of high school students' literature teachers differed according to grade level. As a result of the analyzes made, significant differences are observed between 9th graders and 10th and 11th graders in the subscales of approving, rejecting and non-humorous humor behaviors.

Another prominent finding was obtained from the Empathetic Classroom Atmosphere Attitude Scale. Based on the average of the scores obtained, students perceive the classroom atmosphere for the literature lesson as empathetic and positive, although it is not very high. No significant differences were found between high school students' perceptions of the empathetic classroom atmosphere of the literature lesson according to gender and grade level.

Finally, the relationships between high school students' perceptions of literature teachers' humor behaviors and the empathetic classroom atmosphere of the literature lesson were examined. Accordingly, a high level of positive significant relationship was found between the empathic comprehension subscale and the productive-social subscale. Additionally, at a moderate level, a positive significant relationship was found between the subscales of productive social and approving humor behaviors and the subscales of positive acceptance, subjective perception and sincerity/transparency. A low level of negative significant relationships was found between the subscales of Empathetic Classroom Atmosphere Attitude and humor behaviors that are characterized as negative, sarcastic, rejecting and non-humorous humor behaviors.

1. GİRİŞ

Sınıf, öğretimsel etkinlikleri gerçekleştirmek amacıyla öğrenci ve fiziksel çevrenin etkileşim halinde bulunduğu ortamdır. Sınıftaki öğrenciler farklı kişilik özellikleri ve yapılarıyla sınıf içinde ortak toplumsal bir yapı oluşturmaktadırlar (Çalık, 2011). Toplumsal çevrelerin tümünde görüldüğü üzere sınıf çevresi, içerdiği öğretmen ve öğrenciler; uyulması gereken kurallardan, sosyal ilişkilerden, liderlik tarzları gibi değişkenlerden etkilenmektedir. Her sınıfın birbirinden farklı ve kendisine özgün olarak atmosferi bulunmaktadır. Kimi sınıflar hareketli, kimileri, gergin, bazıları neşeli ve bazıları da durgun olmaktadır (Açıkgöz, 2003).

Sınıf atmosferi; sınıfın fiziksel çevresinin ve psikolojik havasının düzenlenmesiyle ilgilidir. Bu atmosfer öğrenci davranışını ve başarısını doğrudan etkilemektedir (Kocabaş ve Uysal, 2006). Sınıftaki öğrencilerin her biri sınıf atmosferini etkilemekle birlikte, olumlu bir sınıf atmosferinin oluşmasında öğretmen önemli bir rol üstlenmektedir. Otoriter, gergin ve resmi bir öğretmenin sınıfında öğrenciler kaygılı ve çekingen davranışlar gösterirken, demokratik bir öğretmen aynı öğrencilerle sıcak, samimi bir ortam yaratarak öğrencilerin daha

canlı ve öğrenme faaliyetlerine ilgili olmasını sağlayabilir. Bu durumda öğrenme öğretme etkinlikleri olumlu yönde etkilenecektir (Gordon, 2004).

Demokratik öğretmenler sınıfta empatik bir atmosfer oluşturabilirler. Empatik sınıf atmosferi öğretmen-öğrenci etkileşiminde öğretmenin öğrencinin içsel bakış açısını duygusal ve bilişsel parçalarıyla ve kendi öznelliğini yitirmeden algılayabilmesi süreci olarak tanımlanmaktadır (Duman,2011). İşte bu süreç, koşulsuz kabulü, saygıyı, içtenliği ve en önemlisi empatik anlayışı içinde barındırmaktadır. Tüm bu bileşenleri kullanan öğretmen ve öğrenci etkileşimi ile oluşturulan empatik sınıf atmosferi öğrenmeyi de verimli hale getirmektedir. Empatik anlayış öğrencinin kendisini doğru anlayarak etkili bir şekilde ifade edebilmesi için gereklidir. Özgan (1999)'a göre empatik sınıf havasının hâkim olduğu sınıflarda yer alan öğrenciler gelişmeye daha açık, savunmasız, yapıcı ve sosyal olmaktadır. Öğrenci kendini güvenli bir ortamda hissettiğinden istedik davranışlarda bulunmaya, öğrenme etkinliklerine katılmaya istekli olup bozucu davranışlardan uzaklaşmaktadır.

Empatik sınıf atmosferi yaratmada öğretmenin empati becerisi önemli rol oynar. Sınıf içinde empati kurabilen öğretmen, öğrencilerin endişelerini ifade edebilen, olayları öğrencinin bakış açısından görebilen öğretmendir. Bir öğretmen, bilinçli veya bilinçsiz bir süreçle öğrencinin duygularını algılayabilmeli ve olaylara öğrencinin bakış açısından bakabilme yeteneğine sahip olabilmelidir (Tettegah ve Anderson, 2007).

Öğrenciler öğretmenleri tarafından anlaşıldıklarını hissettiklerinde sınıf içinde daha rahat davranırlar. Öğretmen ve öğrencilerin eğlenceli yönleri de açığa çıkar ve mizah bu bağlamın ayrılmaz parçası olarak görülebilir. Öğretmenlerin mizah davranışlarının öğrenci öğretmen etkileşimini dolayısıyla sınıf atmosferini etkilemesi beklendik bir durumdur. Öğretmenlerin mizah davranışları kişisel özelliklerine, mizahı kullanma amaçlarına ve mizaha ilişkin inanışlarına göre farklılık göstermektedir.

Mizah, yaratıcılık ve bilişsel becerilerle ilgili bir insan özelliği olmanın yanı sıra bireyin diğer insanlar tarafından algılanan bir kişilik özelliğidir. Kimi bireyler komik, mizah yeteneği gelişmiş, muzip, esprili, şakacı gibi sıfatlarla nitelenirken (Martin, 2007) kimileri bunların tersiyle nitelenirler. İnsanların mizaha yönelme amaçları da farklılık göstermekte, kimileri mizahı bir saldırı aracı olarak kullanırken kimileri mizahı içinde buldukları sıkıntılı durumdan kurtulmak ve rahatlamak için kullanabilmektedir. Bireysel özellikler, o anki duygu durum, ruh hali, içinde bulunulan duruma verilen önem mizahı kullanımını çeşitlendirmektedir (Thorson ve Powell, 1993). Mizahı gereksiz ve ciddiyetsiz olarak gören birçok kişi olsa da etkili mizah davranışları bireyin olumlu algılanmasına neden olur.

Cemaloğlu vd. (2012) yaptıkları çalışmada mizah davranışlarını; mizahi olmayan, alaycı, onaylayıcı, üretici sosyal ve reddedici mizah olmak üzere beş alt

ölçekte ele almaktadır. Yapılan bu sınıflandırmaya göre alaycı mizah davranışına sahip bireyler, başkalarını küçük düşürmek, dalga geçmek ve başkalarını üzme adına mizah üretmektedir. Üretici-sosyal mizah davranışına sahip bireyler hayatta karşılaştıkları durumları ve bireyleri genellikle mizah üretmek için kullanırlar. Şaka ve espri yapan, fıkralar anlatan bireylerin mizah davranışdır. Bu mizah davranışında bireyler mizahı kişilerarası ilişkilerini geliştirmek için kullanırlar ve üretmiş oldukları mizahı paylaşırlar. Onaylayıcı mizah davranışında ise bireyler kendileri mizah üretmeseler de diğer kişilerin ürettikleri komik durum ve yaşantıları tekrar ya da taklit yoluyla yaşantılara dâhil olurlar. Gülmekten hoşlanırlar fakat çok sık espri yapmazlar. Reddedici mizah davranışında bireyler mizahi durum ya da davranışları kabullenemezler ve geri çevirerek mizahi yaşantılara ortak olmazlar. Son olarak mizahi olmayan mizah davranışına sahip bireyler gülme eylemini gerçekleştirmekte çok zorlanırlar. Komik durumlara ortak olmayı pek tercih etmeye ve komik olay ya da durumlara nadiren gülümseyen bireylerdir.

Olumlu bir sınıf atmosferi oluşturmada öğretmen davranışlarının önemine dikkat çekilmelidir. Araştırmanın özelinde ise öğretmenlerin mizah davranışları, öğrencilerin onlarla ilgili algılarını etkiler. Öğretmenlerin kullanmış olduğu mizah öğeleri sınıf içi stresi azaltmada, öğrenci akademik başarısını arttırmada güçlü bir değişken olarak ortaya çıkmaktadır (Murat vd, 2005). Mizah kullanımının öğrenci başarısına ve tutumlarına olan etkileri inceleyen çalışmalar, mizah içerikli yapılan eğitimlerin olumlu etkilerini ortaya koymuştur (Topuz, 1995; Aydın, 2006; Oruç, 2010;). Eğitim öğretim yaşantısında olumlu mizahi davranışlara sahip öğretmenler öğrenciler ile daha sağlam bağlar kurmaktadır. Ancak bazı öğretmenlerin, mizahı eğitimde kullanmanın sınıfın formal yapısını olumsuz etkilemesinden endişelendiği bilinmekle birlikte olumsuz mizah davranışlarına sahip olan öğretmenler gerek velilerle gerek yöneticilerle gerekse öğrencilerle önemli sıkıntılar yaşamaktadır (Çelik, 2014).

Bu çalışmada lise öğrencilerin edebiyat öğretmenlerinin mizah davranışlarını ve empatik sınıf atmosferini nasıl algıladığı, bu algıların öğrencilerin cinsiyetlerine ve sınıf düzeyine göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir. Gençlerin anladıklarını, duygu ve düşüncelerinin kabul edildiğini hissetmeye en fazla gereksinim duydukları dönemde sınıf atmosferini empatik algılama durumlarının belirlenmesinin gerek araştırmacılar gerekse uygulayıcılar için önemli olduğu düşünülmüştür. Benzer şekilde iletişim araçlarındaki değişime paralel olarak mizah üretimine ilişkin algı ve davranışlarında önemli değişimler gösteren gençlerin öğretmenlerinin mizah davranışlarına ilişkin algılarının belirlenmesinin öğretmenleriyle ilişkilerine ilişkin önemli ipuçları içerdiği düşünülmüştür. Bu doğrultuda lise öğrencilerinin edebiyat öğretmenlerinin mizah davranışları algıları ile edebiyat dersi empatik sınıf atmosferi algıları arasında ilişki olup olmadığı

belirlenmeye çalışılmıştır. Ayrıca lise öğrencilerinin edebiyat öğretmenlerinin mizah davranışları algılarının nasıl olduğu ve bu algıların lise öğrencilerinin cinsiyetine, sınıf düzeyine göre anlamlı bir farklılık olup olmadığı sorusuna yanıt aranmıştır. Bunun yanı sıra yine lise öğrencilerinin empatik sınıf atmosferi algıları belirlenmeye çalışılmıştır. Empatik sınıf atmosferi algılarının lise öğrencilerinin cinsiyetine ve sınıf düzeyine anlamlı bir farklılık olup olmadığı ortaya konulmuştur. Çalışmanın alan yazındaki boşluğu dolduracağı, öğretmen ve eğitimcilere önemli bilgiler sağlayacağı umulmaktadır.

2. YÖNTEM

2.1. Araştırma Modeli

Bu çalışmada ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Bu modelde iki ve daha çok sayıdaki değişkenin aralarındaki birlikte değişimin varlığı belirlenmeye çalışılır (Karasar, 2018).

2.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini 2021-2022 eğitim öğretim yılında Bursa ilinin Osmangazi ilçesindeki toplamda 21 resmi Fen ve Anadolu Lisesinde öğrenim gören öğrenciler oluşturmuştur. Araştırma örnekleminin belirlenmesinde rastgele örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Örneklem belirlenirken söz konusu okullarda rastgele belirlenen sınıflarda uygulama yapılmıştır. Çalışmaya katılmaya gönüllü 9, 10 ve 11. sınıflardan toplam 943 öğrenciye ulaşılmıştır. 12. sınıfta öğrenim gören öğrenciler Yükseköğretim Kurumları Sınavı'na girecek olmaları nedeniyle çalışma grubu içine alınmamıştır.

2.3. Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada, "Kişisel Bilgi Formu'nun yanısıra, lise öğrencilerinin edebiyat öğretmenlerinin mizah davranışları algılarını tespit etmek için "Mizah Davranışları Ölçeği", edebiyat dersinde empatik sınıf atmosferi algılarını belirlemek için "Empatik Sınıf Atmosferi Tutum Ölçeği" kullanılmıştır.

2.3.1. Mizah Davranışları Ölçeği: Cemaloğlu, Receptoğlu, Şahin, Daşçı ve Köktürk (2012) tarafından geliştirilen beşli likert tipi bir ölçektir. 30 madde ve beş alt ölçekten oluşan ölçeğin alt ölçekleri alaycı mizah davranışı (A.M.D.), onaylayıcı mizah davranışı (O.M.D.), reddedici mizah davranışı (R.M.D.), üretici sosyal mizah davranışı (Ü.S.M.D.) ve mizahi olmayan mizah davranışdır (M.O.M.D.). Ölçeğin güvenirlik katsayıları alt ölçeklerde 0.85 ile 0.94 arasında değişmekte olup Ölçeğin geneli için iç tutarlılık katsayısı ise 0,91 olarak raporlanmıştır. Çalışma grubunda güvenirlik çalışması tekrarlanmış, Cronbach's Alpha katsayıları alt ölçeklerde 0.81 ile 0.94 arasında olup ölçeğin geneli için ise bu katsayı 0,83 olarak hesaplanmıştır.

2.3.2. Empatik Sınıf Atmosferi Tutum Ölçeği: Özbay ve Şahin (2000) tarafından geliştirilen beşli likert tipi bir ölçektir. Toplamda 43 maddeden ve dört

alt ölçekten oluşmaktadır. Alt ölçekler empatik anlama (E.A.), olumlu kabul (O.A.), öznel algılama (Ö.A.) ve içtenlik/saydamlıktır (İ.S.). Ölçeğin güvenilirlik katsayıları, alt ölçeklerde 0.69 ile 0.88 arasında değişmekte olup Ölçeğin geneli için iç tutarlılık katsayısı ise 0,91 olarak raporlanmıştır. Çalışma grubunda güvenilirlik çalışması tekrarlanmış, Cronbach's Alpha katsayıları alt ölçeklerde 0.94 ile 0.98 arasında olup ölçeğin geneli için ise bu katsayı 0,98 olarak hesaplanmıştır.

2.4. Veri Analizi

Veri analizi öncesi parametrik testlerin kullanılıp kullanılmayacağını belirlemek için dağılımın normalliğini belirlemek üzere Kolmogorov-Smirnov testi uygulanmış, değerlerin $p > .05$ olduğu görülmüştür. Verilerin normal dağılıp dağılmadığını belirlemek amacıyla çarpıklık ve basıklık sayıları standart hatalarına bölünmüştür. Elde edilen değerlerin -1.96 ile +1.96 arasında olup olmadığı incelenmiştir (George ve Mallery, 2010). Veriler belirlenen değerler arasında çıkmıştır. Böylece veri çözümlemede parametrik testlerin kullanılmasına karar verilmiştir.

Grupların ortalamalarının cinsiyete göre puanlarının karşılaştırılmasında bağımsız örneklem t-test kullanılırken sınıf düzeyine göre karşılaştırılmasında Tek Yönlü Varyans Analizine başvurulmuştur. Varyans analizi sonucu anlamlı fark çıkan durumlarda farkın kaynağını belirlemek için LSD testi kullanılmıştır Öğrencilerinin edebiyat öğretmenlerinin mizah davranışları algıları ile edebiyat dersi empatik sınıf atmosferi algıları arasındaki ilişki analizi için Pearson Korelasyon analizi kullanılmıştır.

3. BULGULAR

3.1. Lise Öğrencilerinin Edebiyat Öğretmenlerinin Mizah Davranışları Algıları

Tablo 1: Lise öğrencilerinin edebiyat öğretmenlerinin mizah davranışları algıları için betimsel analiz sonuçları

Alt Ölçekler	n	\bar{x}	ss
A.M.D.	943	1,39	1,04
Ü.S.M.D.	943	2,63	0,86
O.M.D.	943	2,96	1,11
R.M.D.	943	1,82	1,06
M.O.M.D.	943	2,04	0,76

Tablo 1'e göre mizah davranışları algısı ölçeğinin alt ölçeklerine göre elde edilen aritmetik ortalamalara göre öğrenciler, edebiyat öğretmenlerinin mizah davranışlarına yönelik olarak öğretmenlerinin en çok onaylayıcı mizah davranışı ($\bar{x} = 2,96$) sergilediklerini düşünmektedirler. Ölçek ortalamaları incelendiğinde, ölçekten alınabilecek puanların 0-5 arasında değiştiği düşünüldüğünde öğretmen mizah davranışının alaycı mizahta düşük ve diğer alt ölçeklerde orta düzeyde

olduğu saptanmıştır. Alaycı mizah davranışları ortalamalarının ($\bar{x} = 1,39$) düşük düzeyde olması öğretmenlerin alaycı mizah davranışlarında bulunma sıklığının az olması yönüyle olumlu bir durumu ortaya koyar. Bunun yanında reddedici mizah davranışı ortalamalarının ise ($\bar{x}=1,82$) ortalamanın üstünde olması öğretmenlerin reddedici mizah davranışında bulunma sıklığının orta düzeyde olması yönüyle olumsuz bir durumu ortaya koymaktadır.

3.2. Cinsiyete Göre Lise Öğrencilerinin Edebiyat Öğretmenlerinin Mizah Davranışları Algıları

Tablo 2. Cinsiyete göre lise öğrencilerinin edebiyat öğretmenlerinin mizah davranışları algılarının *t*-test sonuçları

Alt Ölçekler	Cinsiyet	n	\bar{x}	ss	sd	t	p
A.M.D.	E	343	1,47	,83	941	2,532	,012*
	K	600	1,34	,72			
Ü.S.M.D.	E	343	2,63	1,07	941	,023	,982
	K	600	2,63	1,06			
O.M.D.	E	343	3,02	1,16	941	1,391	,165
	K	600	2,92	1,08			
R.M.D.	E	343	1,90	,93	941	2,115	,035*
	K	600	1,78	,82			
M.O.M.D.	E	343	2,08	1,06	941	,859	,391
	K	600	2,02	1,02			

*p<0,05

Tablo 2'ye göre Mizah Davranışları Ölçeği için erkek öğrencilerin alaycı ($\bar{x}= 1,47$), onaylayıcı ($\bar{x}=3,02$), reddedici ($\bar{x}= 1,90$) ve mizahi olmayan ($\bar{x}= 2,08$) alt ölçeklerindeki aritmetik ortalamaları; kız öğrencilerin alaycı ($\bar{x}= 1,37$), onaylayıcı ($\bar{x}= 2,92$), reddedici ($\bar{x}= 1,78$) ve mizahi olmayan ($\bar{x}= 2,02$) alt ölçeklerindeki aritmetik ortalamalarına göre daha yüksek olduğu ancak üretken-sosyal ($\bar{x}= 2,63$) alt ölçeğinde ortalamaların birbirine eşit olduğu görülmektedir. Aritmetik ortalamalar arasındaki farklılıkların anlamlılığı için yapılan *t*-test sonuçlarına bakıldığında üretken-sosyal, onaylayıcı ve mizahi olmayan mizah davranışları algılarında cinsiyete dayalı anlamlı bir farklılığa rastlanmazken alaycı ve reddedici alt ölçeklerinde cinsiyete göre anlamlı bir fark bulunmuştur. Ayrıca yapılan etki büyüklüğü hesaplamasına göre alaycı mizah davranışı alt ölçeğinin Cohen d= 0.171, reddedici mizah davranışı alt ölçeğinin Cohen d= 0.139 bulunmuştur. Bu değerler Cohen (1988)'in sınıflamasına göre küçük düzeyde etkiyi göstermektedir.

3.3. Sınıf Düzeyine Göre Lise Öğrencilerinin Edebiyat Öğretmenlerinin Mizah Davranışları Algıları

Tablo 3. Sınıf düzeyine göre lise öğrencilerinin edebiyat öğretmenlerinin mizah davranışları algılarının betimsel analiz sonuçları

Alt Ölçekler		n	\bar{x}	ss	F	p
A.M.D.	9. sınıf	266	1,45	0,81	1,676	0,18
	10.sınıf	479	1,38	0,77		
	11.sınıf	198	1,33	0,66		
	Toplam	943	1,39	0,76		
Ü.S.M.D.	9. sınıf	266	2,58	1,08	0,577	0,56
	10.sınıf	479	2,67	1,03		
	11.sınıf	198	2,62	1,09		
	Toplam	943	2,63	1,06		
O.M.D.	9. sınıf	266	2,66	1,06	15,154	0,00*
	10.sınıf	479	3,12	1,10		
	11.sınıf	198	2,96	1,12		
	Toplam	943	2,96	1,11		
R.M.D.	9. sınıf	266	1,98	0,93	6,587	0,00*
	10.sınıf	479	1,75	0,85		
	11.sınıf	198	1,79	0,78		
	Toplam	943	1,82	0,86		
M.O.M.D.	9. sınıf	266	2,28	1,13	11,757	0,00*
	10.sınıf	479	1,90	0,96		
	11.sınıf	198	2,05	1,04		
	Toplam	943	2,04	1,04		

*p<0.05

Tablo 3 incelendiğinde aritmetik ortalamalara göre öğretmenlerinin mizah davranışlarını daha çok alaycı olarak nitelendiren sınıf düzeyi 9. sınıflar olmuştur ($\bar{x}= 1,45$). Üretken sosyal alt ölçeğinde ise aritmetik ortalamaya göre 10. sınıflar ($\bar{x}= 2,67$) öğretmenlerinin mizah davranışlarını daha çok üretici-sosyal bulma eğilimindedir. Onaylayıcı mizah davranışı alt ölçeğinde aritmetik ortalamaya göre öğretmenlerinin mizah davranışlarını onaylayıcı bulma eğiliminde olan sınıf düzeyi 10.sınıflar olmuştur ($\bar{x}= 3,12$). Bir diğer alt ölçek olan reddedici mizah davranışında aritmetik ortalamalara göre öğretmenlerinin mizah davranışını daha çok reddedici bulma eğiliminde olan sınıf düzeyi 9. sınıflardır ($\bar{x}= 1,98$). Son alt ölçek olan mizahi olmayan davranışta ise aritmetik ortalamaya göre öğretmenlerinin belirli bir mizahi davranışının olmadığını düşünen sınıf düzeyi 9.sınıflardır ($\bar{x}=2,28$).

Uygulanan varyans analizi sonuçlarına göre, Alaycı ve Üretici Sosyal mizah davranışları alt ölçeği puanları sınıf düzeyi değişkeninde anlamlı bir fark oluşturamamıştır. Lise öğrencilerinin öğretmenlerinin Onaylayıcı, Reddedici ve Mizahi Olmayan Davranışlarına ilişkin algı puanlarının sınıf düzeyine göre farklılaştığı bulunmuştur.

LSD testi sonuçlarına göre onaylayıcı reddedici ve mizahi olmayan mizah davranışı, alt ölçeklerinde 9.sınıf puanları ile diğer sınıf puanları arasında anlamlı bir farklılaşmanın olduğu belirlenmiştir. Onaylayıcı mizah davranışı alt ölçeğinin etki değeri Eta-kare= 0.03, reddedici mizah davranışı alt ölçeğinin etki değeri Eta-kare=0.01 bulunmuştur. Mizahi olmayan mizah davranışı alt ölçeğinin etki değeri ise Eta-kare=0.02 bulunmuştur. Bu değerler; Cohen (1988)'in sınıflamasına göre küçük düzeyde etkiye sahiptir.

3.4. Lise Öğrencilerinin Edebiyat Dersi Empatik Sınıf Atmosferi Algıları

Tablo 4. Lise öğrencilerinin edebiyat dersi empatik sınıf atmosferi algıları için betimsel analiz sonuçları

Alt Ölçekler	n	\bar{x}	ss
E.A.	943	3,06	1,23
O.K.	943	3,53	1,20
Ö.A.	943	3,59	1,14
İ.S.	943	3,54	1,15
Genel	943	3,38	1,10

Tablo 4'e göre en yüksek ortalamaya sahip alt ölçeğin "özel algılama" (\bar{x} = 3,59) olduğu görülmektedir. Bu durumda, öğrencilerin sınıf atmosferini en çok özel algılama eğiliminde olduğu görülmektedir. Bunu takip eden içtenlik/saydımlık alt ölçeğinin ortalamasıdır (\bar{x} = 3,54). Sonrasında olumlu kabul alt ölçeği (\bar{x} = 3,53) ve empatik anlama alt ölçeği (\bar{x} = 3,06) gelmektedir. Alınabilecek puanların 0 ile 5 arasında değiştiği düşünüldüğünde öğrencilerin algılarının genel ölçekte çok yüksek olmamakla birlikte empatik ve olumlu olduğu görülmektedir.

3.5. Cinsiyete Göre Lise Öğrencilerinin Edebiyat Dersi Empatik Sınıf Atmosferi Algıları

Tablo 5. Cinsiyete göre lise öğrencilerinin edebiyat dersi empatik sınıf atmosferi algıları t-test sonuçları

Alt Ölçekler	Cinsiyet	n	\bar{x}	ss	sd	t	p
E.A.	E	343	3,09	1,25	941	0,58	0,55
	K	600	3,04	1,22			
O.K.	E	343	3,50	1,26	941	0,66	0,05
	K	600	3,55	1,17			
Ö.A.	E	343	3,54	1,20	941	1,09	0,27
	K	600	3,62	1,10			
İ.S.	E	343	3,52	1,18	941	0,48	0,62
	K	600	3,55	1,13			
Genel	E	343	3,37	1,15	941	0,29	0,76
	K	600	3,39	1,05			

*p<0.05

Tablo 5'e göre Empatik Sınıf Atmosferi Tutum Ölçeğinin empatik anlama ($t=,558$), olumlu kabul ($t=,661$), öznel algılama ($t= 1,096$) ve içtenlik saydamlık ($t= ,296$) alt ölçeklerinin aritmetik ortalamalar arasındaki farklılıkların anlamlılığı için yapılan t-test sonucunda erkek ve kız öğrencilerin empatik sınıf atmosferi algıları arasında herhangi bir anlamlı farklılığa rastlanmamıştır.

3.6. Sınıf Düzeyine Göre Lise Öğrencilerinin Edebiyat Dersi Empatik Sınıf Atmosferi Algıları

Tablo 6. Sınıf düzeyine göre lise öğrencilerinin edebiyat dersi empatik sınıf atmosferi algılarının betimsel analiz sonuçları

Alt Ölçekler	n	\bar{x}	ss	F	p	
E.A.	9. sınıf	266	2,97	1,24	1,35	0,25
	10.sınıf	479	3,12	1,19		
	11.sınıf	198	3,01	1,32		
	Toplam	943	3,06	1,23		
O.K.	9. sınıf	266	3,42	1,25	1,72	0,17
	10.sınıf	479	3,58	1,16		
	11.sınıf	198	3,56	1,22		
	Toplam	943	3,53	1,20		
Ö.A.	9. sınıf	266	3,49	1,16	1,53	0,21
	10.sınıf	479	3,63	1,13		
	11.sınıf	198	3,64	1,14		
	Toplam	943	3,59	1,14		
İ.S.	9. sınıf	266	3,42	1,18	2,23	0,10
	10.sınıf	479	3,61	1,11		
	11.sınıf	198	3,53	1,19		
	Toplam	943	3,54	1,15		
Genel	9. sınıf	266	3,28	1,12	1,74	0,17
	10.sınıf	479	3,44	1,07		
	11.sınıf	198	3,38	1,14		
	Toplam	943	3,38	1,10		

Tablo 6'ya göre Empatik Sınıf Atmosferi Ölçeğinin empatik anlama alt ölçeğinde 10. sınıfların aritmetik ortalamasının en yüksek olduğu görülmektedir ($\bar{x}=3,12$). 10. sınıfları izleyen sınıf düzeyi 11. sınıflar ($\bar{x}=3,01$) ve 9. sınıflar ($\bar{x}=2,97$) olmuştur. Olumlu kabul alt ölçeğine bakıldığında en yüksek aritmetik ortalama 11. sınıfların olmuştur ($\bar{x}=3,56$). Bu ortalamayı sırasıyla 10. sınıflar ($\bar{x}=3,58$) ve 9. sınıflar ($\bar{x}=3,42$) izlemektedir. Öznel algılama alt ölçeğinde en yüksek ortalama 11. Sınıfların olmuştur ($\bar{x}= 3,64$). Bu ortalamayı takip eden ortalamalar 10. sınıf ($\bar{x}=3,63$) ve 9. sınıfların ortalamaları olmuştur ($\bar{x}=3,49$). Son alt ölçek olan içtenlik saydamlık alt ölçeğinde en yüksek ortalamaya 10.sınıflar ($\bar{x}=3,61$) sahiptir. 10. Sınıfları takip eden ortalamalar sırasıyla 11. sınıflar ($\bar{x}= 3,53$) ve 9. Sınıflar ($\bar{x}=3,42$) olmuştur.

Tablo 6' sunulduğu gibi Empatik Anlama ($F=1,676$, $p>.05$), Olumlu Kabul ($F=1,72$, $p>.05$), Öznel Algılama ($F=1,53$, $p>.05$), İçtenlik/Saydamlık ($F=2,23$, $p>.05$) alt ölçeklerinden alınan puanlar sınıf düzeyine göre anlamlı bir farklılık göstermediği görülmektedir.

3.7. Lise Öğrencilerinin Edebiyat Öğretmenlerinin Mizah Davranışları Algıları ile Edebiyat Dersi Empatik Sınıf Atmosferi Algıları Arasındaki İlişkiler

Tablo 7. Lise öğrencilerinin edebiyat öğretmenlerinin mizah davranışları algıları ile edebiyat dersi empatik sınıf atmosferi algıları arasındaki ilişkiler

		Edebiyat Dersi Empatik Sınıf Atmosferi				
		E.A.	O.K.	Ö.A.	İ.S.	Genel
Mizah Davranışları	A.M.D.	-,332*	-,404*	-,356*	-,318*	-,379*
	Ü.S.M.D	,615*	,551*	,466*	,551*	,598*
	O.M.D.	,597*	,583*	,533*	,562*	,618*
	R.M.D.	-,392*	-,395*	-,338*	-,336*	-,399*
	M.O.M.D.	-,449*	-,389*	-,293*	-,369*	-,416*

* $p<.01$

Tablo 7'ye göre Mizah Davranışları Ölçeğinin alaycı ve reddedici mizah davranışları alt ölçekleriyle Empatik Sınıf Atmosferi Ölçeğinin alt ölçeklerinin tamamı arasında negatif yönlü orta düzeyde anlamlı bir ilişkisi söz konusudur. Mizahi olmayan mizah davranışı alt ölçeğiyle öznel algılama alt ölçeği arasında negatif yönlü düşük düzeyde anlamlı bir ilişki, Empatik Sınıf Atmosferi Ölçeğinin diğer alt ölçekleriyle ise negatif yönlü orta düzeyde ilişkisi saptanmıştır. Sınıf içinde alaycı, reddedici ve mizahi olmayan mizah davranışlarında bulunulması öğrencilerin empatik sınıf atmosferi algısını da düşürmektedir.

Bunun yanında onaylayıcı mizah davranışları alt ölçekleri ile Empatik Sınıf Atmosferi Ölçeğinin alt ölçeklerinin tamamıyla orta düzeyde pozitif yönlü anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Üretici-sosyal mizah davranışları alt ölçeği ile empatik anlama arasında yüksek düzeyde pozitif yönlü anlamlı bir ilişki görülürken diğer alt ölçekler ile orta düzeyde pozitif yönlü anlamlı ilişkiler saptanmıştır. Bulgulara göre sınıf içinde öğretmenlerin onaylayıcı ve üretici sosyal mizah davranışlarını kullanması öğrencilerin empatik sınıf atmosferi algılarını da yükseltmektedir.

3. SONUÇ VE TARTIŞMA

Bu çalışmada öncelikle lise öğrencilerin edebiyat öğretmenlerinin mizah davranışlarını, bu algıların öğrencilerin cinsiyetlerine ve sınıf düzeyine göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir. Bulgular, lise öğrencileri; edebiyat öğretmenlerinin mizah davranışlarını en çok onaylayıcı mizah davranışı olarak algıladığı ortaya koymaktadır. Diğer yönden ise öğrenciler edebiyat öğretmenlerinin en az alaycı mizah davranışı sergilediğini düşünmektedirler. Öğretmenlerin sıklıkla onaylayıcı mizah davranışında bulunması öğrenciler ve sınıf içi atmosfer için olumlu bir durum olduğu düşünülebilir. Onaylayıcı mizah davranışı sergilediği algılanan öğretmenler mizahı takdir etmekte, espri yapıldığında gülmekten çekinmemekte, olayların mizahi yönünden yaklaşılmasına sıcak bakmakta, espri yapılmasından hoşlanıp mutlu olmakta ve aynı zamanda kendisi de şaka yapmaktan hoşlanmaktadır.

Alaycı mizah davranışlarından kaçındığı algılanan öğretmenler öğrencileriyle dalga geçmemekte, mizahı eleştiri ve aşağılama amacıyla kullanmamakta, insanları incitmek için mizahı kullanmamakta, mizah davranışlarıyla öğrencilerini üzmemektedir. Öğrencilerin öğretmenleri için onaylayıcı mizah davranışlar sergilediklerini belirtmeleri, alaycı mizah davranışları sergilemediklerini belirtmeleri öğretmenlerin öğrencileriyle samimi bir iletişim kurabildiğini göstermektedir. Türkiye’de yapılan araştırmalar göz önüne alındığında mizah davranışları ölçeğinin sadece okul müdürleri üzerinde çalışıldığı görülmüştür. Buradan hareketle elde edilen bu bulgular alan yazındaki çalışmalarla tutarlılık göstermektedir (Recepoğlu, 2011; Çelik, 2014; Öztürk, 2015; Dinç, 2018). Bulgulara paralel olarak yurt dışı araştırmalarında benzer sonuçlara rastlanmıştır (Williams, 1994; Rahmani, 1994; Koonce, 1997; Spurgeon, 1998; Puderbaugh, 2006).

Cinsiyete göre lise öğrencilerinin edebiyat öğretmenlerinin mizah davranışları algıları kız ve erkek öğrenciler arasında alaycı ve reddedici mizah davranışları alt ölçeklerinde erkekler lehine anlamlı şekilde farklılaşmaktadır. Bu sonuca bağlı olarak erkek öğrenciler kız öğrencilere oranla öğretmenlerinin mizah davranışlarını daha çok alaycı ve reddedici algılama eğilimindedirler. Ulaşılan bu sonuç alan yazındaki araştırmaların bulgularıyla paralellik göstermektedir (Saroğlu ve Scaiot, 2002; Çelik, 2014; Dinç, 2018; Saka, 2021;).

Sınıf düzeyine göre lise öğrencilerinin edebiyat öğretmenlerinin mizah davranışları algıları incelendiğinde 9. sınıflar 10 ve 11. sınıflara göre öğretmenlerinin mizah davranışlarını daha az onaylayıcı ve daha çok reddedici ve mizah olmayan mizah davranışı algılama eğilimindedir. 9. sınıflardaki bu durum okula ve öğretmenlerine uyum sağlama durumlarından kaynaklanıyor olabilir.

Bu araştırmada öğretmenlerinin mizah davranışlarının yanı sıra lise öğrencilerin edebiyat derslerindeki empatik sınıf atmosferini nasıl algıladığı, bu

algıların öğrencilerin cinsiyetlerine ve sınıf düzeyine göre farklılaşma durumu da incelenmiştir. Lise öğrencileri edebiyat dersi empatik sınıf atmosferini çok yüksek olmamakla birlikte olumlu ve empatik algılamaktadır. Bu sonuç literatürde yapılan araştırmalarla benzerlik göstermektedir (Bilgiç, 2009; Sarı, 2012; Özgök, 2013; Sarı ve Özgök, 2014). Araştırma bulguları incelendiğinde empatik sınıf atmosferi ölçekleri arasında en düşük puan ortalamasının empatik anlama alt ölçeğinde en yüksek ortalamanın ise öznel algılama alt ölçeğinde gerçekleştiği görülmüştür. Buradan hareketle öğrencilerin öğretmenlerinin kendileri doğrularını öğrencilerine dayatmadığı, sınıfta yarışmacı bir ortamdan ve kıyastan kaçındığı, öğrencilerine kendilerini gerçekleştirme fırsatı verdiği, onların bakış açısından yaklaşmaya çalışıp otoriter tutumlardan uzak durduğu düşünülebilir. Ancak öğrenciler öğretmenlerini empatik anlama açısından yeterince olumlu algılamamakta, edebiyat dersinde kendilerinin yeterince anlaşılmadıklarını, duygularına önem verilmediğini hissetmekte ve öğretmenlerinin onları anlamak için yeterince çaba harcamadığını düşünmektedir. Bu bulgular alan yazında yer alan araştırmaların bulgularını desteklemektedir (Şahin ve Özbay, 1999; Bilgiç, 2009; Sarı, 2012). Lise öğrencilerinin edebiyat dersi empatik sınıf atmosferi algılarının sınıf düzeyine göre değişmediği belirlenmiştir. Cinsiyete göre yapılan inceleme de de empatik sınıf atmosferi algılarında kız ve erkek öğrenciler arasında herhangi bir farklılığa rastlanmamıştır. Bu da alan yazında tutarlı bir sonuçtur. (Maraba, 2007; Bilgiç, 2009; Sarı, 2012; Özgök, 2013; Sarı ve Özgök, 2014).

Bu araştırmada öğretmenlerin mizah davranışlarına ilişkin öğrenci algılarıyla öğrencilerin empatik sınıf atmosferi algıları arasında bulunan ilişkilerin anlamlı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Alaycı, reddedici ve mizahi olmayan mizah davranışlarıyla empatik sınıf atmosferi alt ölçekleri arasında orta düzeyde negatif yönde anlamlı ilişkilere rastlanmıştır. Öğretmenler; sınıfta öğrencilerini üzme, küçük düşürme onlarla dalga geçme adına mizah ürettiklerinde ya da ders esnasında gerçekleşen mizahi durum ve davranışları kabul etmeyip mizahi yaşantılara ortak olmadıklarında, özetle olumsuz olarak nitelendirebilecek mizah davranışları sergilediklerinde öğrencilerin empatik sınıf atmosferi algıları olumsuz yönde etkilenmektedir. Öğrenciler bu durumlarda öğretmenleri tarafından anlaşılmadıklarını, kabul ve saygı görmediklerini, öğretmenin otoriter özelliklerini ön plana çıktığını, öğretmenlerinin içten ve samimi olmadığını düşünmektedir. Başka araştırmalarda da bir kimseyi küçümseyerek yapılan şakaların veya benzetmelerin sınıf üzerinde olumsuz etki yarattığını tespit edilmiştir. (Sullivan, 1992; Steele, 1988; Wanzer, Frymier, Wojtasszczyk ve Smith, 2006).

Beklendiği üzere onaylayıcı ve üretici-sosyal mizah davranışları ile empatik sınıf atmosferi alt ölçekleri arasında orta düzeyde pozitif yönlü anlamlı ilişkilere rastlanmıştır. Onaylayıcı ve üretici sosyal mizah davranışlarının kullanılması sınıf içinde öğrenciyi her şeyiyle kabulü kolaylaştırıp saygıyı, değer verme ve

hoşgörüyü de beraberinde getirdiği söylenebilir. Onaylayıcı ve üretici-sosyal mizah davranışları sergileyen öğretmenler sınıfta daha az otoriter algılanmakta, öğrencilerce kendilerini gerçekleştirme yolunda rehber olarak görülmektedir. Öğretmenlerin ürettikleri paylaştıkları mizah yaşantıları öğrencileri sosyalleşmeye yönlendirerek grup içinde değer gördüklerini hissetmelerine olanak sağlamaktadır. Öğrenciler ürettikleri mizahlara gülündüğünü fark ettiğinde öğretmenleri ve arkadaşları tarafından sınıf içinde şartsız ve yargısız şekilde kabul gördüğünü hissetmektedir. Pek çok araştırma olumlu mizah davranışlarının kullanılmasının sınıfta açık bir iletişim ortamı yaratmayı kolaylaştıracağını öne sürmüştür (Dixon, 1973; Long, 1983; Perret, 1984; Krohe, 1987; Korobkin, 1988).

Birçok araştırma olumlu sınıf atmosferi oluşturmanın öğrencilerin duyuşsal ve bilişsel öğrenme ürünleri üzerindeki olumlu etkilerini ortaya koymaktadır (Wang, Degol, Amemiya, Parr ve Guo, 2020). Öğretmenlerinin onları anladığını, sevgi ve güvene dayalı bir ilişkileri olduğunu düşünen öğrencilerin önemli bir psikolojik gereksinim olan aidiyet gereksinimi karşılanmaktadır (Jang, Reeve, Ryan ve Kim, 2009). Ancak öğretmenler sınıfın kontrolünü kaybetme kaygısıyla bu otoriter ve kontrol eden davranışlara yönelebilmektedir (Reeve, 2009). Bu doğrultuda öğretmenlerin öncelikle gerek hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimlerle empatik bir sınıf atmosferinin olumlu etkileri konusunda bilgilendirilmesi gereklidir. Bu olumlu etkiyi bilmek şüphesiz ki öğretmen davranışlarında olumlu bir değişimi kolayca sağlamayacaktır. Öğretmen ve öğretmen adaylarının öğrencilerle ilişkilerini geliştirmek, empatik sınıf atmosferi yaratmak için uygun öğretmen davranışları üzerinde de yetiştirilmesi gerekir. Bu amaçla, bu araştırmanın da ortaya koyduğu üzere, olumlu mizah davranışlarını benimsemek net bir öneri olarak ele alınabilir. Öğretmenin olumlu mizah davranışlarının empatik sınıf atmosferi üzerindeki etkilerinin dışında da olumlu etkileri olduğu düşünülebilir. Bu etkileri ortaya çıkarmak için sonraki çalışmalarda mizahın güdü, etkin katılım, kaygı ve bilişsel öğrenme ürünleri gibi değişkenler üzerindeki etkilerini inceleyen çalışmalar yapılması, bu çalışmalarda empatik sınıf atmosferinin aracı süreç olarak ele alındığı araştırma desenlerinin kullanılması önerilebilir.

Etik Beyan

Bu çalışmada “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında belirtilen tüm kurallara uyulduğu beyan edilmiştir.

Etik Kurul Onayı

Araştırmanın etik uygunluğu için Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Bilimsel Araştırma Etik Kuruluna başvuruda bulunulmuştur. Kuruldan 25.11.2021 tarihli ve E-84026528-050.01.04-2100229753 sayılı etik kurul onayı alınmıştır. Anket çevrim içi uygulanmıştır.

Araştırma sürecinde araştırmaya katılan bireylerin anketi doldurmadan önce rızası alınmıştır. Çalışmada “Empatik Sınıf Atmosferi Tutum Ölçeği” ve “Mizah Davranışları Ölçeği”nin kullanılması için ölçeği geliştiren ilgili araştırmacılardan gerekli izinler alınmıştır.

Çıkar Çatışması ve Finansal Katkı Beyanı

Yazarlar tarafından herhangi bir çıkar çatışması ve finansal katkı beyan edilmemiştir.

Yazarlık Katkı Beyanı

Çalışmanın tüm aşamaları yazarlar tarafından tasarlanmış ve hazırlanmıştır.

KAYNAKÇA

- Açıkgöz, K. Ü. (2003). *Aktif öğrenme*. İzmir: Eğitim Dünyası Yayınları.
- Aydın, İ. S. (2006). *Türkçe Derslerinde Mizah Kullanımının Öğrenci Tutum ve Başarısına Etkisi (İzmir İlköğretim 8.Sınıf Örnekleminde)*. Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, İzmir.
- Bilgiç, S. (2009). *İlköğretim öğrencilerinde okul yaşam kalitesi algısının arkadaşlara bağlılık ve empatik sınıf atmosferi değişkenleriyle ilişkisinin incelenmesi*. Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Adana.
- Can, A. (2014). *SPSS İle Bilimsel Araştırma Sürecinde Nicel Veri Analizi* (3. Baskı) Ankara: PegemA.
- Cemaloğlu, N., Receptoğlu, E., Şahin, F., Daşçı, E. ve Köktürk, O. (2012). Mizah Davranışları Ölçeğinin Geliştirilmesi: Geçerlik ve Güvenirlilik Çalışması. *Gazi Üniversitesi Türk Eğitim Bilimleri Dergisi* 10 (4), 694-716.
- Cohen, J. (1988). *Statistical power analysis for the behavioral sciences* (2. Auflage). Hillsdale, NJ: Erlbaum.
- Çalık, T. (2011). Sınıf yönetimi ile ilgili temel kavramlar. Küçükahmet L. (Ed.), *Sınıf Yönetimi*. (12. basım.). Ankara: Pegem Akademi.
- Çelik, F. (2014). *Ortaokul müdürlerinin mizah davranışları ile öğretmenleri etkileme düzeylerine ilişkin öğretmen görüşleri*. Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Van.
- Dinç, Ü. G. (2018). *İlkokul yöneticilerinin mizah tarzları ile öğretmenlerin stres yaşama düzeyleri arasındaki ilişki ve bazı değişkenlere göre incelenmesi*. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

Dixon, N.F. (1973). Humor: A cognitive alternative to stress? In I.G. Sarason & C.D. Spielberger's *Stress and anxiety*, Washington D.C.: Hemisphere Publishing Company.

Duman, M. (2011). *Sosyal Bilgiler dersi öğretim materyallerinde empati becerisinin geliştirilmesi: amaç kapsam ve etkililik* (Doctoral dissertation, Marmara Üniversitesi (Turkey)).

Erdoğan, N. F. (2009). *İlköğretim sosyal bilgiler öğretiminde proje tabanlı öğrenmenin ders başarısına ve sınıf atmosferine etkisi*. Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İzmir.

George, D. ve Mallery, M. (2010). *SPSS for Windows Step by Step: A Simple Guide and Reference, 17.0 update* (10a ed.) Boston: Pearson

Gordon, T. (2004). *Etkili Öğretmenlik Eğitimi*, Sistem Yayıncılık, İstanbul.

Jang, H., Reeve, J., Ryan, R. M., ve Kim, A. (2009). Can self-determination theory explain what underlies the productive, satisfying learning experiences of collectivistically oriented Korean students?. *Journal of educational Psychology*, 101(3), 644.

Karasar, N. (2018). *Bilimsel araştırma yöntemi* (33. Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Kocabaş, A ve Uysal, G. (2006). İlköğretimde işbirlikli öğrenmenin müzik öğretiminde sınıf atmosferi ve şarkı söyleme becerileri üzerindeki etkisi. *Ulusal Müzik Eğitimi Sempozyumu Bildirisi*.

Koonce, W. J. (1997). *The relationship between principals' humor styles and school climate in elementary schools* (Doctoral dissertation). Retrieved from ProQuest Dissertations and Theses database. (UMI No. 9731494)

Korobkin, D. (1988). Humor in the classroom: Considerations and strategies. *College Teaching*, 36, 154-158

Long, H.B. (1983) *Adult learning: Research and practice*. New York: Cambridge

Maraba, K. D. (2007). *Algılanan empatik sınıf atmosferi ile benlik imgesi arasındaki ilişki*, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Trabzon.

Murat, M., Özgan, H. ve Arslantaş, H. İ. (2005). Öğretmen Adaylarının Öğretim Elemanlarının Empatik Tutumlarına İlişkin Algıları ile Ders Başarıları Arasındaki İlişki, *Milli Eğitim Dergisi*, 33, (168).

Oruç, Ş. (2010). Sosyal Bilgiler Öğretiminde Mizah Kullanımının Öğrencilerin Akademik Başarılarına ve Tutumlarına Etkisi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 2(3), 56-73.

Özbay, Y., ve Şahin, M. (2000). Empatik Sınıf Atmosferi Tutum Ölçeği (ESATÖ): Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. (19), 104-113.

Özgök, A. (2013). *Ortaokul öğrencilerinde okula aidiyet duygusunun arkadaşlara bağlılık düzeyinin ve empatik sınıf atmosferi algısının incelenmesi*, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Adana.

Öztürk, B. (2015). *Okul yöneticilerinin mizah davranışlarına göre sergiledikleri liderlik biçimleri*. Aydın Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Perret, G. (1984). *How to hold ypur audience with humor?* Cincinnati, Ohio: Writer's Digest Books.

Rahmani, L. (1994). Humor styles and managerial effectiveness. (Doctoral dissertation, University of LaVerne, 1992). *Dissertation Abstracts International*. 55(5), 1161.

Recepoğlu, E. (2011). *Öğretmen algılarına göre okul müdürlerinin mizah tarzları ile öğretim liderliği davranışları ve okulun örgütsel sağlığı arasındaki ilişki*. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, Ankara.

Reeve, J. (2009). Why teachers adopt a controlling motivating style toward students and how they can become more autonomy supportive. *Educational psychologist*, 44(3), 159-175.

Saka, S. (2021). *Öğretim elemanlarının örgütsel sessizlik düzeyleri ile mizah tarzları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Kastamonu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Kastamonu.

Saltuk, S. (2006). *Üniversite öğrencilerinin mizah tarzları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Sarı, M. (2012). Empatik sınıf atmosfer ve arkadaşlara bağlılık düzeyinin lise öğrencilerinin okul yaşam kalitesine etkisi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 18(1). 95-119.

Sarı, M. ve Özgök, A. (2014). Ortaokul öğrencilerinde okula aidiyet duygusu ve empatik sınıf atmosferi algısı. *Gaziantep Universty Journal of Social Sciences*, 13(2), 479-492.

Spurgeon, K. (1998). *Humor versus burnout: An organizational analysis of principals and teachers*. (Doctoral dissertation). Retrieved from ProQuest Dissertations and Theses database. (UMI No. 9831984)

Steele, K. E. (1998). *The Positive and negative effects of the use of humor classroom setting*. Unpublished Master Thesis, Salem Teikyo University The Faculty Of The Master Of Art.

Sullivan, R. L. (1992). Students learn more when they're having fun. *Education Journal*, 67(3), 36-38.

Şahin, M., ve Özbay, Y. (1999). Üniversite Öğrencilerinin Empatik Sınıf Atmosferine İlişkin Algılamaları, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. (15), 74-83.

Topuz, S. (1995). *Popülerlik, Mizah Duygusu Ve Akademik Başarı Arasındaki İlişki*. Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

Wang, M. T., Degol, J. L., Amemiya, J., Parr, A., ve Guo, J. (2020). Classroom climate and children's academic and psychological wellbeing: A systematic review and meta-analysis. *Developmental Review*, 57, 100912.

Wanzer, M., Frymier, A., Wojtaszczyk, A. M. ve Smith, T. (2006). Appropriate and Inappropriate Uses of Humor by Teachers, *Communication Education*, 55, 2.